

Domoznanski mozaik – Na današnji dan

TOPORIŠIČEVO LETO BREŽICAM PODARI TOPORIŠIČEV TRG

Toporišičevo leto je bilo tematsko leto, posvečeno spominu in ohranjanju izjemne dediščine vodilnega slovenskega jezikoslovca druge polovice 20. stoletja, akademika prof. dr. Jožeta Toporišiča. Potekalo je od 11. oktobra 2015 do 11. oktobra 2016, s čimer smo obeležili 90. obletnico njegovega rojstva (zibelka mu je stekla 11. oktobra 1926 na Mostecu pri Brežicah). Med glavnimi nosilci celoletnega dogajanja, ki je od lokalne pobude prerasel v projekt nacionalnega pomena, je bila tudi Knjižnica Brežice.

Čez leto se je zvrstilo več kot štirideset dogodkov. Med odmevnejše sodi preimenovanje dobovske osnovne šole v Osnovno šolo dr. Jožeta Toporišiča Dobova. Simpoziji, predavanja, natečaji za učence in dijake ter strokovne razstave so osvetljevali Toporišičev izvirni prispevek k slovenskemu pravopisu, slovnici in dialektologiji. Z enoletno »zamudo«, 18. oktobra 2017, so se avtorju prelomne *Slovenske slovnice* (1976) v Ljubljani poklonili s slavnostnim odkritjem spominskega obeležja.

Pred sklepom Toporišičevega leta je *Dolenjski list* 22. septembra 2016 poročal o odprtju jezikoslovne učne poti, izdaji zbornika in poimenovanju dela Brežic po velikem jezikoslovcu. Brežiški občinski svet je sprejel odlok o preimenovanju dela Trga izgnancev v Trg Jožeta Toporišiča. Tedaj so nov naslov dobili Knjižnica Brežice, Dom kulture in nekdanji Dijaški dom. Pomisleke, ki jih je sprožilo preimenovanje, je preglasila enotna želja po počastitvi cenjenega rojaka.

Prof. dr. Irena Orel je o Toporišiču povedala: »Maternemu jeziku je daroval vse svoje ustvarjalne in življenjske moči: izhajal je iz jezika, živel jezik in zanj, ga opisoval, raziskoval, se mu predajal, se zavzemal zanj v znanosti, stroki in javni rabi, v njem in zanj ustvarjal po vseh svojih močeh.« Zdi se, da besede na Toporišičevem ljubljanskem obeležju v največji meri izražajo njegov življenjski credo: »Mislim, da je treba slovenski jezik raziskovati enostavno zato, ker je to naša materinščina, in tudi gledati, da se ohrani za vse čase.«

Koga prizadene Toporišičevo ime?

Pred zaključkom Toporišičevega leta odprli pot, izdali knjigo in poimenovali trg v Brežicah – Poimenovanje z najmanjšimi osebnimi stroški

BREŽICE – Enajstega oktobra bodo slovesno zaključili Toporišičevo leto, kot so v Brežicah naslovili vrsto različnih dogodkov v čast jezikoslovcu, akademiku dr. Jožetu Toporišiču z Mosteca (pri Brežicah). Toda še pred tem so Toporišičevi človeški, kulturni, znanstveni in drugi zagovorniki naredili v vsega nekaj dneh štiri opazne poteze njemu v čast in spomin.

Nedavno so v Pišecah odprli jezikoslovno učno pot z naslovom Korenine jezika, s katero so povezali velike posavske jezikoslovce in ki gre skozi Krško, Pišce in Mostec. Ob odprtju poti so se zahvalili predsedniku Slavištičnega društva Posavje Davidu Križmanu za poseben trud pri uresničevanju omenjene zamisli. Istega dne so se jezikoslovci v Pišecah zbrali na vsakoletnem srečanju Pleteršnikovi dnevi, ki so ga zvečer sklenili s predstavitvijo zbornika Toporišičevo leto. Kot je povedal urednik zbornika Marko Jesenšek, knjiga prinaša 19 razprav, ki so jih avtorji napisali v spomin Jožetu Toporišiču in kot spomine na srečanja s tem velikim jezikoslovcem.

Pripravljenost izkazati čast akademiku je izrazil tudi brežiški občinski svet. Na seji v ponedeljek je sklenil, da bodo v Brežicah del Trga izgnancev preimenovali v Trg Jožeta Toporišiča. Novo ime tako dobiva pro-

stor, kjer imajo sedež Knjižnica Brežice, Dom kulture Brežice in ga bo napovedano imela fakulteta za turizem.

Predlog o preimenovanju je na seji podrobno pojasnila predstavnica civilne iniciative v spomin doktorju Jožetu Toporišiču Mostec Irena Majce. Kot je povedala, so pobudniki preimenovanja stremeli za tem, da bi za določitev novega uličnega imena izbrali del mesta s kar najmanj zasebnimi naslovi, da ne bi prebivalci imeli stroškov s spreminjanjem dokumentov. Da so v tem pogledu izbrali pravi prostor, so se strinjali tudi občinski svetniki.

Toda nekateri razpravljalci, med temi Anton Zorko (DeSUS) so menili, da bi morali v Brežicah Toporišiču dodeliti drug, bolj izstopajoč prostor. V razpravi so nekateri omenili pomisleke med izgnanci, češ, da zmanjševanje Trga izgnancev slabi javno zavedanje o trpljenju izgnancev med drugo svetovno vojno. Irena Majce in še nekateri so poudarili, da je bil tudi Toporišič izgnanec. Ivan Urek (ROK) je v razpravi dejal, da je predsednik ene od izgnanskih organizacij in da podpira preimenovanje, Andrej Vizjak je pomisleke pospremil z začudenjem, češ, bila je javna razprava o predlaganem novem uličnem imenu, a v njej ljudje niso izrazili pomislekov.

V razpravi o preimenovanju so govorili tudi o tem, ali bodo bližnje cerkev in drevored vključili v novi Trg Jožeta Toporišiča. S predlogom, ki so ga sprejeli v ponedeljek, cerkev izvemajo. Na razpravo Ferda Pinteriča in na predlog Jožefa Piltaverja (oba z liste Sonce) so v sklep dopisali, da bo Trg Jožeta Toporišiča obsegal tudi ta del oziroma da bo občina začela postopek, da bi se bo to zgodilo.

S preimenovanjem se je v ponedeljek mudilo, ker pobudniki želijo, da bi Brežice Trg Jožeta Toporišiča imele že 11. oktobra letos, ko bodo počastili 90 let akademikovega rojstva in, kot rečeno, sklenili niz dogodkov pod skupnim naslovom Toporišičevo leto, ki ga usklajuje Programski odbor Toporišičevo leto. Župan Molan je prepričan, da dela mesta najverjetneje ne bi nikoli poimenovali po Toporišiču, če ne bi v ponedeljek dosegli soglasja o tem.

Omenjeni dogodki v zadnjem obdobju tako kažejo, da so v krajih, kjer se je rodil Toporišič, načeloma naklonjeni temu velikemu jezikoslovcu. Nekatere podrobnosti, ki jih razkrivajo svetniške razprave, pa namigujejo na to, da boj za Toporišičevo dediščino poteka na različnih poljih, tudi na takih, ki so vse prej kot jezikoslovna.

M. Luzar

V Pišecah so nedavno predstavili zbornik Toporišičevo leto. V spremljevalnem sporedu so nastopili učenci OŠ Maksi Pleteršnika Pišce in dijaki Gimnazije Brežice (na fotografiji). (Foto: M. L.)